

Elektronikus Lakossági Bűnmegelőzési Információs Rendszer

E L B I R

POLGÁRMESTERI HÍRLEVÉL

2010. április

A sértett és elkövető megegyezése büntető ügyekben MEDIÁCIÓ

Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium (IRM) 2005-ben jelentős lépést tett egy szolgáltató, ügyfélbarát, de egyúttal racionális és költséghatékony dekoncentrált szervezet létrehozására és 2006. január 1-jével megalakult az Igazságügyi Hivatal.

A Hivatal önállóan gazdálkodó, az előirányzatok felett teljes jogkörrel rendelkező, országos hatáskörű, központi hivatal, irányítását és szakmai felügyeletét az igazságügyi és rendészeti miniszter gyakorolja. Központi szerve, országos illetékességű szervezeti egysége a Központi Igazságügyi Hivatal, területi szervezeti egységként működnek a megyei (fővárosi) igazságügyi hivatalok, élükön igazgató áll.

Az IRM felügyelete alatt működő szervezet tevékenységi köre folyamatosan bővült, 2007. január 1-je óta az Igazságügyi Hivatal hat szakterületért felel:

- pártfogó felügyelői tevékenység
- büntetőügyekben alkalmazható közvetítő tevékenység (mediáció)**
- jogi segítségnyújtó tevékenység
- áldozatsegítő tevékenység
- kárpótlási, kárrendezési tevékenység
- lobbitevékenységről szóló törvény végrehajtása

A büntetőügyekben alkalmazható közvetítő tevékenység (mediáció)

A közvetítői eljárás a helyreállító igazságszolgáltatás legújabb, mindössze két éves hazai eszköze. A helyreállító szemlélet a bűncselekményt mint sajátos konfliktust kívánja kezelni, célja pedig az, hogy a konfliktus előtti, eredeti állapotot visszaállítsa, az elkövetőket felelősségvállalásra ösztönözze, valamint, hogy a szégyenérzetre és ne a büntudatra építsen. A helyreállító igazságszolgáltatás központi gondolata a bírói útról való elterelés és a konfliktus dialógussal, kommunikációval való megoldása. A szemlélet egyszerre tűzi ki célul az érintettek sérelmeinek helyreállítását, a normaszegő személy reintegrációját, rehabilitációját az őt visszafogadó közösségbe, valamint a hosszú távra is kiható bűnmegelőzést. Alkalmazása során kiemelt hangsúlyt fektet arra, hogy a bűncselekmény által érintett személyek és közösségek tagjai közvetlenül is részt vegyenek a bűncselekményre adott válaszok kidolgozásában. Így az érintett áldozatoknak, elkövetőknek és a hozzájuk tartozó közösségnek

mind az anyagi érdekei, mind az érzelmi szükségletei tükröződhetnek a konfliktusmegoldás során. Újdonsága a szemléletnek az is, hogy a résztvevők önkéntes közreműködésére épít.

A büntető ügyekben alkalmazható **közvetítői eljárásról szóló 2006. évi CXXIII. törvény** célja az volt, hogy a bűncselekménnyel kiváltott konfliktus kezelésére új, Európa számos országában alkalmazott megoldást vezessen be a magyar büntetőjogi rendszerbe. Meghatározott törvényi feltételek fennállása esetén a közvetítés (mediáció) alkalmazásával a sértett és az elkövető között a konfliktus rendezésének megoldását tartalmazó írásbeli megállapodás jöhet létre, amely a cselekménnyel okozott sérelem jóvátételét tartalmazza. A megállapodásban foglalt kötelezettség teljesítésének ellenőrzése szintén a Pártfogó Felügyelői Szolgálat feladata.

Az európai uniós előírásoknak megfelelően az Országgyűlés 2006-ban – a büntetőeljárásról szóló törvény módosításával – elfogadta a büntetőügyekben alkalmazható közvetítői tevékenység (mediáció) magyarországi bevezetését 2007. január 1-jétől kezdődően.

Ennek alapján főként kisebb súlyú (személy elleni, közlekedési vagy vagyon elleni) bűncselekmények esetén, a büntető igazságszolgáltatás egy olyan jogintézményt is alkalmazhat, amelynek fő célja a sérelem helyreállítása, a sértett érdeksérelmének orvoslása, nem pedig a jogszabálysértés megtorlása. A közvetítői eljárás középpontjában a sértett áll, míg az elkövető szembesülhet tettének következményeivel, felelősséget vállalhat a cselekményéért, és lehetőséget kap annak jóvátételére.

A sértett és az elkövető önként vehet részt a mediációs eljárásban, ahol közösen dolgozzák ki azt a megállapodást, hogy az elkövető milyen módon állítsa helyre az általa okozott kárt. A sértett az eljárásban képviselheti valós igényeit és befolyásolhatja azt is, hogy az elkövető milyen módon feleljen a bűncselekményért.

A mediáció során a terhelt valós „tevékeny megbánást” élhet át, és saját lehetőségeit is figyelembe véve teljesíthet. Ha mindez sikeres, lehetőség van a büntetés korlátlan enyhítésére, de bizonyos esetekben az eljárás megszüntetésére is.

A terhelt, a sértett és az egész közösség számára előnyt jelent, hogy a közvetítői eljárások hozzájárulhatnak az igazságszolgáltatás és a büntetés-végrehajtás tehermentesítéséhez és az eljárások gyorsabb befejezéséhez.

Az elkövető és a sértett közötti közvetítői eljárást az erre külön képesítéssel rendelkező pártfogó felügyelő folytatja le az ügyészség vagy a bíróság határozata alapján, illetve ő ellenőrzi a megállapodásban foglaltak végrehajtását is.

Milyen esetekben lehet alkalmazni büntetőügyekben?

A mediáció technikáját már alkalmazzák a polgári jog, a családi jog és munkajog területén. 2007. január 1-jétől lehet alkalmazni a büntetőeljárásokban is. A Büntetőeljárásról szóló törvény (1998. évi XIX. tv.) szerint közvetítői eljárás alkalmazható bizonyos **személy** elleni, **közlekedési** és **vagyon** elleni bűncselekmény miatt indult büntetőeljárásban ha a cselekmény **ötévi** szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő. A mediáció kizárt például, ha a bűncselekmény halált okozott, vagy ha az elkövető többszörös visszaeső.

Ki kezdeményezheti a közvetítői eljárást?

A közvetítői eljárást a törvényben meghatározott bűncselekmények esetén mind az **elkövető**, illetve védője, mind a **sértett**, illetve ügyvédje önként kezdeményezheti, de a közvetítői

eljárásra utalásról szóló döntést minden esetben az ügyész vagy a bíró hozza meg. Mediációnak egy büntetőeljárásban csak egyszer van helye.

Kik lesznek a mediátorok?

A büntető ügyekben folytatott közvetítói eljárásban az Igazságügyi Hivatal Pártfogó Felügyelői Szolgálatának e feladatra kiképzett munkatársai és képzett ügyvédek járnak el mediátorként.

Hogy néz ki egy mediációs eljárás?

Az eljárás előkészítő szakaszában a közvetítő külön-külön veszi fel a kapcsolatot a felekkel, tájékoztatja őket az eljárás céljáról és menetéről, ha szükségesnek látja, személyesen is találkozik velük. Fontos, hogy a mediációra csak a felek **önkéntes** részvételével kerülhet sor, és csak akkor, ha a gyanúsított beismerő vallomást tett.

Ha az ügy már alkalmas rá, és a felek is készen állnak, a mediátor megszervezi azt a mediációs ülést, amelyen az ügy sértettje és az elkövető egyszerre vesznek részt.

Ezen az ülésen a mediátor segítségével lehetőségük lesz elmondani, hogyan érintették őket a történetek, az elkövető felelősséget vállalhat tettéért, bocsánatot kérhet, és a felek megállapodhatnak a cselekménnyel okozott kár pénzben, vagy más módon történő jóvátételében.

A mediátor a megállapodást ott helyben írásba foglalja és azt **mindenki aláírja**. A megállapodást megküldik az ügyben eljáró ügyésznek vagy bírónak. A mediáció során elhangzottak, a megállapodásban foglaltak kivételével, titkosak. A résztvevőket az eljárás után is **titoktartás** kötelezi.

A mediátor ellenőrzi a megállapodásban foglaltak teljesítését, és erről beszámol az ügyésznek vagy a bírónak. A megállapodás sikeres teljesítése esetén a büntetőeljárást megszüntetik, vagy a bíró a büntetés kiszabásánál korlátlan enyhítést alkalmazhat.

Ha nincs megállapodás, vagy azt a felek nem teljesítik, a büntetőeljárás folytatódik tovább, de a közvetítói eljárás során tett nyilatkozatokat bizonyítékként nem lehet felhasználni.

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Igazságügyi Hivatal mediációs statisztikai adatai

A büntető ügyekben alkalmazható közvetítói tevékenységgel (mediáció) összefüggő feladatok ellátása során 2009-ben összesen 194 új közvetítói (mediációs) ügyet érkeztettünk. A jogintézmény hazai történetének harmadik évében tehát az előző évi ügyszámhoz növekedés tapasztalható. Havonta átlagosan 17-18 ügy érkezett.

	2007	2008	2009
Összes ügy	136	190	194

Látható, hogy a 2008-ban tapasztalt folyamatosan emelkedő ügyérkezési tendencia kissé „megtorpant”.

Az alábbi táblázat az elmúlt években érkezett közvetítői ügyek elrendelők szerinti megoszlását mutatja be:

	2007	2008	2009
Ügyészség	104	175	161
Bíróság	32	15	33

A közvetítői eljárás bevezetése óta több az ügyészség által mediációra utalt ügyek aránya a bírósági elrendelésekhez képest. Mindez azt jelzi, hogy a gyakorlat egyre inkább az eljárás korai szakaszában, tényleges diverziós eszközként alkalmazza a közvetítői eljárást, amely egybecseng a jogalkotói szándékkal. Mindez a közvetítői eljárás céljainak elérését is segíti, hiszen a mediáció annál hatékonyabb lehet, minél hamarabb sikerül megszervezni azt a bűncselekmény elkövetési időpontjához képest.

Közvetítői eljárást mind fiatalkorúak, mind felnőtt korúak ügyében el lehet rendelni. A közvetítői eljárásban érintett terheltek büntetőjogi életkori megoszlása az alábbiak szerint alakult az elmúlt években:

	2007	2008	2009
Fiatalkorú ügyek	44	34	19
Felnőtt korú ügyek	92	156	175

A táblázatból jól látható, hogy az eltelt évek alatt érkezett ügyekből egyre kevesebb ügyben folyt **fiatalkorú terhelt** ellen a büntetőeljárás. Bár a mediációt sok országban épp a fiatalkorúak ügyeiben tartják igen hatékony módszernek, illetve a jogintézmény bevezetésekor elsőként az ő eseteikben alkalmazták, úgy tűnik, hogy a hazai jogalkalmazók nem preferálják a fiatalkorúak ügyeiben jobban a közvetítői eljárást, mint felnőtt korúak esetén. Tapasztalataink szerint ez elsősorban azzal áll összefüggésben, hogy az elrendelők (köztük is elsősorban az ügyészek) a vádemelés elhalasztása mellett megállapított pártfogó felügyelet rehabilitációs hatásáról nem szívesen mondanak le a fiatalkorú terheltek eseteiben. A jóvátételi jelleget (egyelőre inkább elvi szinten) a resztoratív tartalmú külön magatartási szabályok előírásával szándékoznak biztosítani.

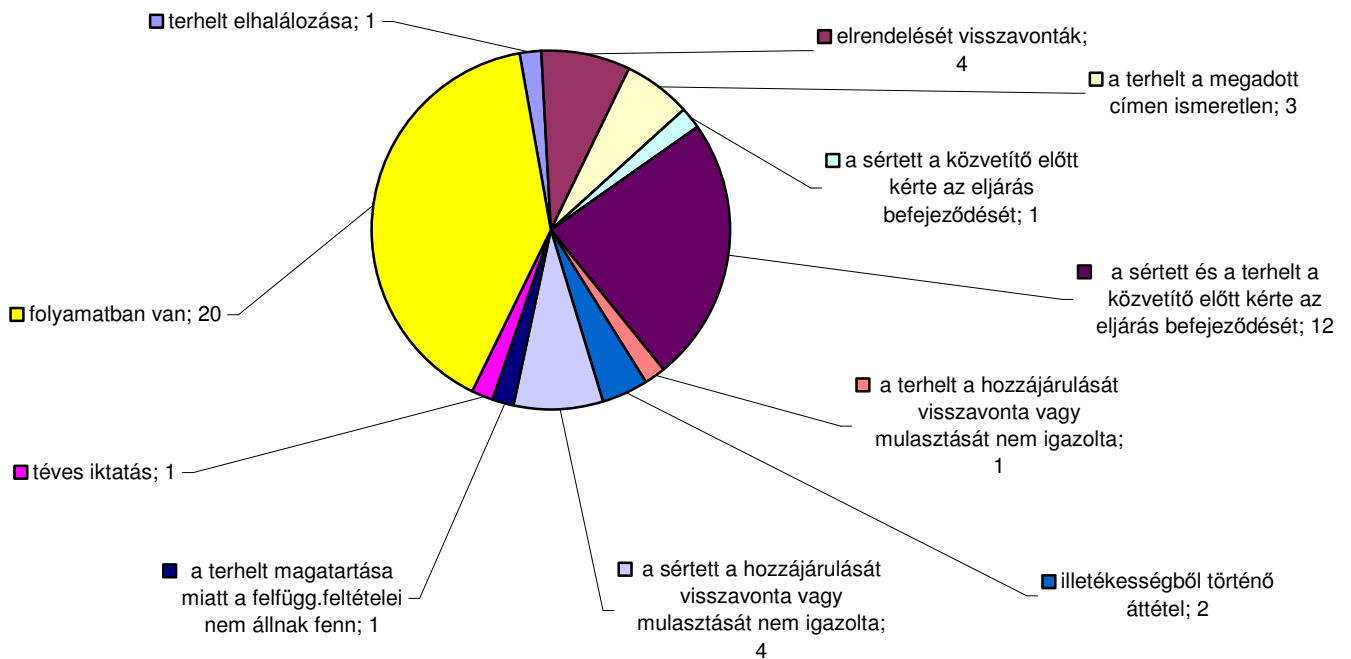
2009-ben az alábbi bűncselekmények elkövetése miatt került sor közvetítői elrendelésre:

Bűncselekmények	Ügyek száma
Vagyon elleni bűncselekmények:	100
Csalás büntette	7
Lopás vétsége	56
Sikkasztás vétsége	18
Csalás vétsége	7
Rongálás vétsége	11
Szerzői jogok megsértésének vétsége	1
Közlekedési bűncselekmények:	63
Közúti baleset gondatlan okozásának vétsége	58
Közlekedés biztonsága elleni büntett	2
Cserbenhagyás	1
Közúti veszélyeztetés	2
Személy elleni bűncselekmények:	31

Súlyos testi sértés	21
Zaklatás	7
Személyi szabadság megsértése	1
Zsarolás	2

A 2009-ben érkezett ügyek közül a közvetítői eljárás egyik fontos eredménye, a tevékeny megbánást megalapozó **megállapodás**. Az időszak alatt érkezett ügyek közül **144** esetben jött létre megállapodás.

Érdeemes megvizsgálni, hogy azokban az ügyekben, ahol a közvetítői eljárás **nem jutott el a megállapodásig (50 esetben)**, milyen okból fejeződött be az eljárás. Ezt mutatja a következő ábra:

A közvetítői tevékenységet képzett pártfogó felügyelők végzik. A büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről szóló 2006. évi CXXIII. törvény 3. §-ának (1) bekezdése azonban megteremtette annak a lehetőségét, hogy 2008-tól az ügyvédek felé is megnyíljon a lehetőség arra, hogy a büntetőügyekben közvetítőként is feladatot vállalhassanak.

Az Igazságügyi Hivatal ezzel kapcsolatos pályázati kiírására összesen 89 ügyvédtől vagy ügyvédi irodától érkezett pályázat. 2008. július 1-jétől országosan összesen **42 ügyvéd kapcsolódott be** a Hivatal közvetítői tevékenységébe, akiknek a szakmai képzése és mentorálása megtörtént. Borsod megyében 3 fő ügyvéd-mediátor dolgozott 2008-ban, majd 2009-től 1 ügyvéd kolléga látott el mediációs feladatokat. Az ügyvéd kolléga, mediátori munkáját megfelelő hozzáállással és színvonalon végzi, a mentorokkal történő együttműködése jó. (Az ügyvédek hasonló elégedettséggel nyilatkoztak a mentoraikról és a megyei együttműködésről.)

Jelenleg tehát 5 fő végez mediátori tevékenységet a B-A-Z Megyei Igazságügyi Hivatalban.

A pártfogó kollégák mindegyikének a mediációs munkán kívül, még egyéb feladatokat is el kell látnia. (Pártfogó felügyelet, csoportos foglalkozások vezetése.)

A mediátorok megyei szakmai vezetője a mentor, aki kapcsolatot tart az országos vezetéssel, mentori találkozókra vesz részt, kollégái részére havonta vagy hetente szakmai megbeszéléseket tart, előadásokat, képzéseket tart és felügyeli a közvetítői munka egyéb tartalmi elemeit. (Pl: közvetítői megbeszélések vezetése, adminisztrációs munka.)

A közvetítői munka megfelelő elvégzéséhez, továbbra is rendelkezésre áll egy tágas, kényelmes, jól berendezett iroda helyiség a megyei (Miskolc) hivatalon belül.

Az elmúlt évek tapasztalata, a szakmai találkozók és képzések jelentős változást eredményeztek a mediátori szakmai munkában. Egyre inkább körvonalazódnak az egyes ügycsoportokkal kapcsolatos sajátosságok, az ehhez szükséges technikák, módszertani sajátosságok. A megyei kollégák ezzel kapcsolatban számos esettanulmányt írtak, különböző megyei, országos és nemzetközi fórumokon nyilatkoztak és kaptak további segítséget munkájukhoz. (Írásaik az Igazságügyi Hivatal honlapján olvashatóak.)

Változást jelent a tavalyi évben történt törvényváltozás, (Btk.módosításáról szóló 2009. évi LXXX. törvény) amely a tevékeny megbánásra vonatkozóan a „bűncselekménnyel okozott sérelem” jóvátételéről rendelkezik. A sértett szerepe így, az eddigieknél hangsúlyosabb megfogalmazást kap. A törvény korlátozza, hogy az elkövető sorozatos bűnelkövetése során több alkalommal is részt vehessen közvetítői eljárásban. A jogalkotó kizárja tevékeny megbánás alkalmazását abban az esetben, ha az újabb bűncselekmény elkövetését megelőzően korábban az elkövető szándékos bűncselekménye miatt már részt vett közvetítői eljárásban és ennek eredményeként vele szemben az eljárás megszüntetésére vagy a büntetés korlátlan enyhítésére került sor.

A Borsod megyei mentornak 2009-ben lehetősége nyílt olyan szakmai konferenciákon részt venni, amely révén bővült a mediátorok mediációval kapcsolatos ismeretanyaga, betekintést nyert az európai helyreállító gyakorlatok alkalmazásába és átadhatta a magyar tapasztalatokat is a hazai és külföldi szakembereknek. (Bíróképző Akadémia, Londoni tanulmányút, Európai Unió tanácskozás.)

A mediáció hazai népszerűsítése érdekében a B-A-Z Megyei IH lehetőséget nyújt a szakemberek és érdeklődők számára, közvetítői megbeszéléseken megfigyelőként való részvételre. Mediátorai a helyi közösségek, annak médiái (újság, tv, rádió) felkérésére előadásokat tart, nyilatkozik a közvetítői eljárás folyamatáról, az eddig elért eredményekről, a mediáció széles körű alkalmazási lehetőségeiről.

*(Készítette: Lukácsné Tóth Betty,
a B-A-Z Megyei Igazságügyi Hivatal
igazgatója)*

**BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLEN MEGYEI
RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG
BŰNÜGYI IGAZGATÓSÁG
BŰNMEGELŐZÉSI OSZTÁLY**

3527 Miskolc, Zsolcai kapu 32. Pf.:161
Telefon: (46) 514-500/23-27, fax: 27-37
www.bunmegelozes.eu

